

Arbetslivskommissionen för husbyggnads- och ytbehandlingsbranschen, lägesbild 2020–2021

Arbetslivskommissionen för husbyggnads- och ytbehandlingsbranschen har utarbetat en lägesbild av kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet i examina inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom sitt eget område inom yrkesutbildningen (statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För denna uppgift har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppföljnings-, bedömnings- och responsinformation bland annat från utbildningsförvaltningens statistik-, styrnings- och regleringstjänst samt den nationella informationsresursen KOSKI.

Prestationsuppgifter från 2020 blev tillgängliga för kommissionerna våren 2021. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna gjort i KOSKI-data efter denna tidpunkt syns inte i denna lägesbild. Detsamma gäller statistiska uppgifter om antalet prestationer år 2021, som plockades från KOSKI-databasen i början av 2022. De granskade prestationsantalen publiceras senare i Utbildningsstyrelsens statistiktjänst på webbplatsen Vipunen.fi.

De uppgifter som används i lägesbilden har plockats direkt ur KOSKI-databasen i den form som läroanstalterna har anmält dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Av tekniska skäl har exempelvis inte alla uppgifter som registrerats i läroanstalternas egna studieförvaltningssystem överförts korrekt till KOSKI-databasen, och uppgifterna statistikförs då under ”ingen uppgift”/”inte anmält”.

Som källmaterial har man exempelvis använt rapporter från kommissionernas besök, rättelseyrkanden och utlåtanden.

Antal avlagda examina och examensdelar

Avläggande av examina och examensdelar	2020		2021	
	hel examen	examensdel	hel examen	examensdel
Grundexamen inom byggnadsbranschen	2 222	24 430	2 170	25 507
Kompetensområdet för husbyggnad	1 809		1 725	
Kompetensområdet för stenbranschen	8		10	
Kompetensområdet för markanläggning	21		28	
Kompetensområdet för schaktningsmaskintransport	353		385	
Ingen uppgift	31		22	
Yrkesexamen inom husbyggnadsbranschen	116	1 221	143	1 389
Specialyrkesexamen inom husbyggnadsbranschen	47	161	47	147
Grundexamen inom ytbehandlingsbranschen	545	5 951	675	7 105
Kompetensområdet för byggnadsmåleri	364		569	
Kompetensområdet för golvläggning	4		27	
Kompetensområdet för industriell ytbehandling	9		36	
Kompetensområdet för produktmålning			9	
Kompetensområdet för ytbehandling inom byggbranschen (övergångstid fram till 31.12.2021)	133		25	
Kompetensområdet för ytbehandling av metallprodukter (övergångsperiod fram till 31.12.2021)	16		3	
Ingen uppgift	19		6	

Avläggande av examina och examensdelar	2020		2021	
	hel examen	examensdel	hel examen	examensdel
Yrkesexamen inom ytbehandlingsbranschen	36	134	52	217
Kompetensområdet för byggnadsmåleri	24		16	
Kompetensområdet för golvläggning	3		3	
Kompetensområdet för industriell ytbehandling	6		24	
Ingen uppgift	3		9	
Specialyrkesexamen inom ytbehandlingsbranschen	15	82	26	10
Kompetensområdet för byggnadsmåleri	12		6	
Kompetensområdet för golvläggning	1			
Kompetensområdet för industriell ytbehandling	1		19	
Ingen uppgift	1		1	
Yrkesexamen inom branschen för byggnadsprodukter	2	14	5	98
Tillverkning av betongprodukter	2		4	
Tillverkning av keramiska produkter				
Tillverkning av stenbaserad byggisolering				
Tillverkning av stenbaserade byggsivor				
Tillverkning av basmaterial				
Tillverkning av pressad byggsten				
Ingen uppgift			1	
Specialyrkesexamen för arbetsledningen inom byggnadsbranschen	99	609	148	642
Kompetensområdet för arbetsledning på en byggarbetsplats	47		80	
Kompetensområdet för byggarbetsplatschef	41		56	
Ingen uppgift	11		12	
Totalt	3 082	32 602	3 266	35 115

** Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter. Avläggandet av examensdelar omfattar inte examensdelar som registrerats som lokala. Examina som är i en övergångsperiod syns inte i tabellen och ingår inte i antalet i tabellen.*

Examensdelar som mål/hel examen som mål

När det gäller kommissionens examina är målet för studierna vanligen att avlägga hela examen. I yrkesexamen inom husbyggnadsbranschen är målet dock oftast att avlägga en eller flera examensdelar, eftersom examensdelen Asbestarbeten oftast avläggs separat.

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar

I yrkes- och specialyrkesexamen inom husbyggnadsbranschen finns oroväckande få prestationer inom de examensdelar som omfattar åtgärdande av fuktskador och byggnadsrenovering. Spacklingsarbeten har också få prestationer, även om det skulle finnas behov av kompetens.

Antalet prestationer har förblivit ungefär som tidigare. På lång sikt ses en nedgång i yrkes- och specialyrkesexamen inom husbyggnadsbranschen. Kommissionen funderar på om orsaker relaterade till finansiering kan ligga bakom. Sysselsättningen för dem som utexamineras med grundexamen inom byggnadsbranschen har förbättrats i jämn takt på lång sikt. Det kan bero på det ökade antalet vuxna studerande, vuxna kan vara mer motiverade att studera.

Det ökade antalet prestationer kan bero på att vuxna har aktiverat sig, på de fortsatt goda konjunkturerna trots coronan och på den kontinuerliga ansökan. Det minskade antalet prestationer kan exempelvis vara kopplat till branschens attraktivitet. I synnerhet i huvudstadsregionen intresserar utbildningar inom byggnadsbranschen inte unga, och därför har den relativa andelen vuxna ökat. Osäkerheten inom branschen, engagemang samt ungas färdigheter för studier och arbete är utmanande.

Marginellt avlagda examina och kompetensområden

I yrkesexamen inom branschen för byggnadsprodukter är prestationerna oroväckande få på grund av coronan. Man kan inte ansöka till utbildning inom branschen för byggnadsprodukter genom den kontinuerliga ansökan; det är i huvudsak fråga om företagsspecifika utbildningar. I yrkesexamen inom ytbehandlingsbranschen har också kompetensområdet för golvläggning avlagts i oroväckande liten utsträckning i förhållande till efterfrågan på kompetent personal.

Anordnande av examina

Aktiva utbildningsanordnare/anordnartillstånd

Examen	Tillstånd för anordnande	Aktiva anordnare
Grundexamen inom byggnadsbranschen	56	51
Yrkesexamen inom husbyggnadsbranschen	46	36
Specialyrkesexamen inom husbyggnadsbranschen	33	14
Grundexamen inom ytbehandlingsbranschen	56	43
Yrkesexamen inom ytbehandlingsbranschen	28	17
Specialyrkesexamen inom ytbehandlingsbranschen	14	6
Yrkesexamen inom branschen för byggnadsprodukter	11	2
Specialyrkesexamen för arbetsledningen inom byggnadsbranschen	9	6

** aktiviteten fastställs utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten har registrerat avläggande av examina eller examensdelar enligt de KOSKI-data som lämnats till kommissionen 2020 eller 2021. Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter.*

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

I antalet anordnartillstånd för utbildning har det för vissa examinas del skett små ökningar jämfört med de föregående åren 2018–2019.

Anordnande av examina

På en allmän nivå finns tillstånd för anordnande av utbildning (examina) heltäckande över hela landet.

Fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare

Prestationerna fördelar sig delvis så att det finns utbildningsanordnare med många prestationer men också utbildningsanordnare som har få prestationer i jämförelse med dem som har många.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

Examina har ordnats heltäckande i olika delar av landet. Även prestationerna på svenska är ganska heltäckande bland annat i södra Finland och Österbotten.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov

I grundexamen inom byggnadsbranschen avläggs ca 52,2 % på arbetsplatser. I grundexamen inom ytbehandlingsbranschen avläggs ca 36 % på arbetsplatser. Yrkesexamen inom husbyggnadsbranschen avläggs något oftare på arbetsplatser än på läroanstalter. Asbestarbeten ökar antalet yrkesprov på läroanstalter. Yrkes- och specialyrkesexamen inom ytbehandlingsbranschen avläggs mest på arbetsplatsen. Ingen uppgift-andelen är ännu betydande.

Medeltal för yrkesprov i studeranderesponsen inom yrkesutbildningen (avslutande enkät)

Medeltalen i den avslutande enkäten i studeranderesponsen för de examina som hör till kommissionens verksamhetsområde såg bra ut.

** granskningsperioden för studeranderesponsen är 1.7.2019–31.12.2021. Bedömningsskala 1–5, där (5) betyder helt av samma åsikt, (4) delvis av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) delvis av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt*

Reflektioner

Förverkligande av tvåpartsbedömning i bedömningen av kunnande

I grundexamen förverkligas tvåpartsbedömning ganska väl. I yrkes- och specialyrkesexamina förverkligas tvåpartsbedömning också ganska väl.

Under coronapandemin förverkligades tvåpartsbedömning (en lärare och en arbetslivsrepresentant) inte så bra i grundexamen inom byggnadsbranschen och grundexamen inom ytbehandlingsbranschen. I yrkes- och specialyrkesexamina inom dessa branscher förverkligas tvåpartsbedömningen bättre.

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

Koski godkänner inte registrering av ett yrkesprov på en arbetsplats som saknar FO-nummer, exempelvis en byggarbetsplats där man bygger ett egnahemshus. Provet registreras då i Koski som läroanstaltsyrkesprov. Dessa kan som yrkesprovsmiljöer dock jämföras med riktiga arbetsplatser, under förutsättning att bedömningen görs som tvåpartsbedömning.

Yrkesprovets kvalitet kan variera. Det är viktigt att säkerställa en jämn kvalitet, så att bedömningen är rättvis.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Man får inte tillträde till arbetsplatser för att visa sitt kunnande. Studerande som behöver särskilt stöd, och som har ett beslut om och en plan för särskilt stöd, avlägger oftast sina yrkesprov i läroanstaltsmiljöer.

Generaliseringar om rättelseyrkanden

Kommissionen har behandlat ett rättelseyrkande. Det går inte att göra direkta generaliseringar utifrån detta.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Kommissionen anser att situationen gällande planer för bedömning av kunnande som praktiska verktyg är ganska bra.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

Den personliga tillämpningen förverkligas ganska väl enligt responsen från studerande.

Hurdana generella observationer har gjorts

Årsarbetstiden medför utmaningar för anordnandet av utbildning på grund av resurstilldelningen för lärarnas arbetstid, då de får mindre tid för undervisningsarbetet. Unga och vuxenstuderande har mycket olika stödbehov, och unga behöver klart mer studier på läroanstalten innan de är redo för arbetslivet. Kommissionen diskuterade om det har skett förändringar i fråga om hur intressanta yrkes- och specialyrkesexamina upplevs vara.

God praxis

Det är viktigt att utbildningsanordnarna sköter dokumentationen av bedömningen, så att dokumenten säkerställer den studerandes rättssäkerhet.

Utvecklingsområden i anordnarnas verksamhet

Som ett utvecklingsområde nämns att dokumentationen av bedömningen vid läroanstalterna borde förtydligas i någon mån.

Säkerställande av bedömarnas yrkesskicklighet och opartiskhet i bedömningen av kunnandet.

Gemensamma examensdelar och deras delområden

En observation är att de gemensamma examensdelarna och deras delområden i högre grad kunde integreras i yrkesproven i de yrkesinriktade examensdelarna. Gemensamma examensdelar och deras delområden bedöms av behöriga bedömare. Lärarna i de gemensamma examensdelarna och deras delområden bör få möjlighet att vara mer involverade i arbetslivet.

Kommissionen har noterat att en del studerande med invandrarbakgrund inte avlägger gemensamma examensdelar eller delområden i dem. Problemet är då att dessa studerande inte får betyg för grundexamen. Även andra som avlagt grundskolan, som inte har invandrarbakgrund, kan ha stora svårigheter att klara av de gemensamma examensdelarna. Det väcker frågan om vart medborgarnas grundläggande kunskaper har försvunnit.

I den allmänbildande arbetslivskunskapen ska man behandla de problem med lättföretagande som kommit fram och möjligheterna till missbruk. Bildandet av lönen bör gås igenom på ett tydligt sätt. Dessa saker ska lyftas fram i utbildningen/studierna, alltså i den gemensamma examensdelen Kunnande om samhälle och arbetsliv, delområdena Att verka i arbetslivet och Företagsamhet och företagarinriktad verksamhet.

Examensgrundernas funktion

Reflektioner

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet

Inom byggnadsbranschen motsvarar grunderna den kompetens som behövs i arbetslivet ganska väl. Inom ytbehandlingsbranschen verkar grunderna också motsvara arbetslivet väl. Examensgrunderna har i tiden utvecklats för att motsvara arbetslivet. Kompetensen har förblivit ungefär densamma i arbetslivet.

Förverkligande av valfrihet i avläggandet av examina

Valfrihet förverkligas i tillräcklig utsträckning inom de examina som hör till kommissionens verksamhetsområde, även från ett utbildningsområde till ett annat.

Behov av tilläggsanvisningar gällande yrkesskicklighetskraven för examensdelar eller sätt att påvisa yrkesskicklighet

Kommissionen fäster uppmärksamhet vid introduktionen av bedömare till bedömningen. Läroanstalterna säkerställer introduktionen för bedömare, så att bedömare förstår hur bedömningen går till. En jämn kvalitet på yrkesproven bör främjas, så att bedömningen är så rättvis som möjligt.

Erfarenheter av examensgrundernas funktion

Examensgrunderna fungerar ganska bra. Vissa examensdelar är mycket omfattande i fråga om kompetenspoäng. Man borde också överväga att dela in examensdelar i mindre delar.

Allmänna observationer om arbetslivsresponsen

Enligt observationerna är medeltalen ganska bra, även om det finns en viss variation. Exempelvis introduktionen till bedömningen av yrkesprov har inte fått höga medeltal för alla utbildningsanordnares del.